

Thực trạng phát triển năng lực điều chỉnh hành vi trong môn Đạo đức cho học sinh lớp 2 ở các trường tiểu học thành phố Cà Mau, tỉnh Cà Mau

Phan Lập Đức

HV cao học, ngành GD Tiểu học, Trường ĐH Trà Vinh

Received: 14/5/2024; Accepted: 17/5/2024; Published: 21/5/2024

Abstract: *The Current State of Developing Behavioral Adjustment Skills in Ethics Classes for Second Graders in Primary Schools in Cà Mau City, Cà Mau Province. The article emphasizes the importance of ethics education in shaping students' values and behavioral standards, helping them to develop comprehensively and become good citizens. The main research methods used in the article include surveys, interviews, and observations. The author collected data from teachers and students to gain a comprehensive view of the current situation. The content of ethics education for second-grade students focuses on values such as respect, responsibility, honesty, and love. The research results show that although certain achievements have been made, there is still a need for improvements in both teaching methods and curriculum content to further enhance the effectiveness of ethics education for students.*

Keywords: *Development of behavioral adjustment skills; Ethics education; Second-grade students; Primary schools in Cà Mau*

1. Đặt vấn đề

Giáo dục đạo đức (ĐĐ) đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành các giá trị và chuẩn mực hành vi đúng đắn cho học sinh (HS), từ đó giúp các em phát triển toàn diện và trở thành những công dân tốt. Để đánh giá hiệu quả của việc giảng dạy môn ĐĐ, bài báo sử dụng các phương pháp (PP) nghiên cứu chính như khảo sát, phỏng vấn và quan sát, thu thập dữ liệu từ giáo viên (GV) và HS nhằm có cái nhìn toàn diện về tình hình hiện tại. Nội dung giảng dạy ĐĐ cho HS lớp 2 tập trung vào các giá trị cơ bản như sự tôn trọng, trách nhiệm, trung thực và yêu thương. Các bài học được thiết kế nhằm giúp HS nhận thức rõ ràng về các hành vi đúng đắn và tự điều chỉnh hành vi của mình trong cuộc sống hàng ngày. Hình thức tổ chức dạy học bao gồm các hoạt động tương tác, thảo luận nhóm, đóng vai và trò chơi giáo dục, giúp HS hiểu bài học một cách sinh động và khuyến khích sự tham gia tích cực cũng như phát triển kỹ năng xã hội. Bài viết này tập trung khảo sát thực trạng phát triển năng lực điều chỉnh hành vi trong môn ĐĐ cho HS lớp 2.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1 Thực trạng nhận thức về tầm quan trọng các biểu hiện năng lực điều chỉnh hành vi của HS lớp 2

Kết quả khảo sát ta thấy: Các biểu hiện NL ĐCHV của HS được đánh giá ở mức độ tương đối đồng đều. Nội dung duy nhất được đánh giá mức độ rất quan

trọng là “Thực hiện được một số hoạt động cần thiết, phù hợp để nhận thức, phát triển, tự bảo vệ bản thân và thiết lập, duy trì mối quan hệ hoà hợp với bạn bè” điểm trung bình đạt 3,64 điểm cao nhất trong 10 nội dung. Các nội dung còn lại hầu hết được đánh giá ở mức “rất quan trọng”, điểm trung bình dao động từ 3,35 đến 3,58.

Có hai nội dung được đánh giá ở mức “quan trọng” là: “Nhận biết được một số chuẩn mực hành vi ĐĐ và pháp luật thường gặp phù hợp với lứa tuổi và sự cần thiết của việc thực hiện theo các chuẩn mực đó” và “Bước đầu biết thực hành tiết kiệm và sử dụng tiền hợp lý” với điểm trung bình lần lượt là ĐTB 2,54 và 2,69. Đa số CBQL, GV đều tán thành việc “thực hiện được một số hoạt động cần thiết, phù hợp để nhận thức, phát triển, tự bảo vệ bản thân và thiết lập, duy trì mối quan hệ hoà hợp với bạn bè” là rất quan trọng, qua đó HS phát triển khả năng tư duy, phán đoán và giải quyết vấn đề. Ngoài ra, với việc nhận định mức độ quan trọng trên giúp CBQL, GV thực hiện tốt công tác phối hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội trong việc giáo dục HS các KN cần thiết để phát triển toàn diện.

Có nhiều ý kiến cho rằng “rất quan trọng” nhiều nhất là “Thực hiện được một số hoạt động cần thiết, phù hợp để nhận thức, phát triển, tự bảo vệ bản thân và thiết lập, duy trì mối quan hệ hoà hợp với

bạn bè” (68,31%) và “Bước đầu biết điều chỉnh và nhắc nhở bạn bè điều chỉnh cảm xúc, thái độ, hành vi, thói quen của bản thân phù hợp với chuẩn mực hành vi đạo đức, pháp luật và lứa tuổi; không nói hoặc làm những điều xúc phạm người khác; không mãi chơi, làm ảnh hưởng đến việc học hành và các việc khác; biết sửa chữa sai sót, khuyết điểm trong học tập và sinh hoạt hằng ngày” (65,57%).

Nội dung “Có kiến thức cần thiết, phù hợp để nhận thức, quản lí, tự bảo vệ bản thân và duy trì mối quan hệ hoà hợp với bạn bè” được CBQL, GV đánh giá là không quan trọng với số lượng nhiều nhất so với các nội dung còn lại, tuy nhiên số lượng này so với tổng số CBQL, GV được khảo sát chiếm tỉ lệ thấp (4,13%).

Mức độ quan trọng những biểu hiện NL ĐCHV của HS lớp 2 được đánh giá ở mức rất quan trọng, với trung bình chung là 3,32 điểm. Nhận thức của HS về tầm quan trọng các biểu hiện năng lực điều chỉnh hành vi. Kết quả khảo sát ta thấy: Các nội dung được đánh giá ở mức độ tương đối đồng đều. Nội dung duy nhất có điểm trung bình cao nhất trong 10 nội dung được đánh giá mức độ rất quan trọng là “Thực hiện được một số hoạt động cần thiết, phù hợp để nhận thức, phát triển, tự bảo vệ bản thân và thiết lập, duy trì mối quan hệ hoà hợp với bạn bè” (3,64 điểm). Các nội dung còn lại vẫn được HS đánh giá ở mức độ “rất quan trọng” (ĐTB từ 3,37 đến 3,56). Tuy nhiên, HS đánh giá nội dung “Bước đầu biết điều chỉnh và nhắc nhở bạn bè điều chỉnh cảm xúc, thái độ, hành vi, thói quen của bản thân phù hợp với chuẩn mực hành vi ĐĐ, pháp luật và lứa tuổi; không nói hoặc làm những điều xúc phạm người khác; không mãi chơi, làm ảnh hưởng đến việc học hành và các việc khác; biết sửa chữa sai sót, khuyết điểm trong học tập và sinh hoạt hằng ngày” ở mức quan trọng (trung bình 3,25 điểm), thấp nhất trong 10 nội dung.

Nội dung “Nhận biết được một số chuẩn mực hành vi đạo đức và pháp luật thường gặp phù hợp với lứa tuổi và sự cần thiết của việc thực hiện theo các chuẩn mực đó” được HS đánh giá mức độ rất quan trọng nhiều nhất (chiếm 65,59% số lượng HS được khảo sát). **2.2 Thực trạng việc thực hiện phát triển năng lực điều chỉnh hành vi trong môn Đạo đức cho học sinh lớp 2**

Đánh giá về việc thực hiện phát triển NL ĐCHV trong môn ĐĐ cho HS lớp 2 hiện nay, tác giả đã tiến hành khảo sát 183 CBQL, GV kết quả được thể hiện qua bảng 2.1

Bảng 2.1 Đánh giá mức độ hiệu quả việc thực hiện phát triển năng lực điều chỉnh hành vi trong dạy học môn ĐĐ cho HS lớp 2

TT	Nội dung	Kết quả								ĐTB	ĐLC
		Rất hiệu quả		Hiệu quả		Ít hiệu quả		Không hiệu quả			
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
1.1	Nhận thức chuẩn mực hành vi	130	71,04	50	27,32	3	1,64	0	0	3,69	0,25
1.2	Đánh giá hành vi của bản thân và người khác	106	57,92	60	32,79	12	6,56	5	2,73	3,46	0,21
1.3	Điều chỉnh hành vi của bản thân	96	52,46	63	34,43	20	10,93	4	2,19	3,37	0,20
Trung bình										3,51	

Kết quả khảo sát cho thấy, các trường đã đánh giá về việc thực hiện phát triển NL ĐCHV trong môn ĐĐ cho HS lớp 2 hiện nay, bao gồm: Nhận thức chuẩn mực hành vi, Đánh giá hành vi của bản thân và người khác, ĐCHV của bản thân. Đánh giá về việc thực hiện phát triển NL ĐCHV trong môn Đạo đức cho HS lớp 2 cho thấy: nội dung Nhận thức chuẩn mực hành vi được đánh giá là Rất hiệu quả với giá trị trung bình cao nhất (TB= 3,69), tiếp đó là nội dung Đánh giá hành vi của bản thân và người khác (TB=3,46), và cuối cùng là nội dung ĐCHV của bản thân có giá trị trung bình từ (TB=3,37) thấp nhất. Qua đây, có thể thấy phần lớn CBQL, GV trong các trường TH đều đánh giá việc thực hiện phát triển năng lực điều chỉnh hành vi trong môn Đạo đức cho HS lớp 2 hiện nay rất hiệu quả.

Nội dung “Nhận thức chuẩn mực hành vi” được đánh giá với mức thực hiện rất hiệu quả đạt số lượng cao nhất chiếm 71,04%; đồng thời, không có CBQL, GV đánh giá nội dung này là Không hiệu quả. Biết cách ứng xử phù hợp với các tình huống khác nhau trong cuộc sống thể hiện thái độ tích cực và tôn trọng đối với người khác. Việc phát triển nhận thức chuẩn mực hành vi cho HS là vô cùng quan trọng. Điều đó giúp HS hình thành nhân cách tốt đẹp, biết ứng xử phù hợp với các tình huống khác nhau trong cuộc sống và trở thành những người có ích cho xã hội.

2.3 Thực trạng việc áp dụng các PP dạy học môn ĐĐ lớp 2 để phát triển năng lực điều chỉnh hành vi cho HS

Các kết quả khảo sát cho thấy việc thực hiện các

PP dạy học môn ĐĐ lớp 2 để phát triển NL ĐCHV cho HS đã được thực hiện ở mức hiệu quả, nhưng chủ yếu tập trung vào các PP quen thuộc, dễ thực hiện. Theo đánh giá của CBQL và GV, Phương pháp thảo luận nhóm được thực hiện hiệu quả chiếm tỷ lệ trung bình cao nhất (ĐTB = 3,19). PP này ngoài việc giúp cho HS hình thành khả năng suy nghĩ độc lập, sáng tạo còn giúp HS phát triển KN giao tiếp, hợp tác và làm việc nhóm. Bên cạnh đó, đối với HS TH thì thảo luận nhóm là PP khá cơ bản mà GV có thể hướng dẫn HS thực hiện.

Điểm trung bình xếp thứ hai đó là PP xử lý tình huống (ĐTB = 3,03) và thứ ba là PP quan sát (ĐTB = 3,06). Trong bối cảnh đổi mới mới PP dạy học môn ĐĐ lớp 2 để phát triển NL ĐCHV cho HS hiện nay, nhà trường cần GD theo hướng biến quá trình phát triển NL ĐCHV cho HS thành quá trình tự GD, tăng cường các điều kiện cần thiết để HS có thể thực hành, ứng dụng những chuẩn mực ĐĐ đã được học vào trong cuộc sống, học tập hằng ngày.

2.4 Thực trạng về tính hiệu quả việc thực hiện PP đánh giá năng lực điều chỉnh hành vi của HS trong dạy học môn ĐĐ ở lớp 2

Tính hiệu quả của các PP để đánh giá NL ĐCHV đã được thể hiện qua ý kiến đánh giá của CBQL và GV về việc thực hiện các PP đánh giá NL ĐCHV cho HS trong dạy học môn ĐĐ ở lớp 2 ở mức độ Rất hiệu quả (ĐTB từ 3,34 đến 3,55) và không có sự chênh lệch lớn.

Các trường TH trên địa bàn TP đã thực hiện tốt, có hiệu quả việc áp dụng đan xen các PP vào đánh giá HS đối với NL ĐCHV. Điều này là một tín hiệu khả quan. Mặc dù vậy, vẫn có một số ít trường hợp GV chưa thực hiện tốt các PP đánh giá này mà nguyên nhân chủ yếu tác giả nhận được sau khi phỏng vấn đó là do nhận thức chưa đúng đắn về tầm quan trọng của việc GD đạo đức cho HS cũng như vẫn còn tình trạng xem ĐĐ là môn học phụ, chưa thật sự đầu tư, quan tâm đúng mức.

Qua nghiên cứu thực trạng phát triển NL ĐCHV cho HS trong dạy học môn ĐĐ lớp 2 ở các trường TH thành phố Cà Mau, tỉnh Cà Mau, tác giả đề xuất 5 biện pháp:

- (1) Nâng cao nhận thức của GV trong phát triển NL ĐCHV cho HS trong dạy học môn Đạo đức lớp 2
- (2) Tăng cường sử dụng phương pháp rèn luyện để thực hiện hành vi, công việc trong cuộc sống hàng ngày theo bài học đạo đức
- (3) Tăng cường mức độ thực hiện của GV trong

việc sử dụng bài tập trong dạy học môn Đạo đức lớp 2 nhằm phát triển NL ĐCHV cho HS

- (4) Xây dựng kế hoạch bài học môn Đạo đức lớp 2 nhằm phát triển NL ĐCHV cho HS

- (5) Tăng cường giáo dục ĐCHV cho HS thông qua hoạt động trải nghiệm.

Mỗi biện pháp đề xuất có vị trí, vai trò, chức năng và cách triển khai thực hiện khác nhau, nhưng có mối liên hệ chặt chẽ với nhau, tác động hỗ trợ lẫn nhau tạo hiệu quả thiết thực cho công tác phát triển NL ĐCHV cho HS trong dạy học môn Đạo đức. Nhận xét tính khả thi của 05 biện pháp đã đề xuất, ta thấy biện pháp “Tăng cường mức độ thực hiện của GV trong việc sử dụng bài tập trong dạy học môn Đạo đức lớp 2 nhằm phát triển NL ĐCHV cho HS”, các ý kiến khảo sát đánh giá ở khả thi cao nhất (ĐTB = 3,77). Các biện pháp còn lại đều đạt trung bình ở mức có khả năng thực hiện tốt. Điều này chứng tỏ CBQL và GV nhận định 05 biện pháp đã đề xuất này là khả thi để phát triển NL ĐCHV cho HS trong dạy học môn Đạo đức lớp 2 ở các trường TH thành phố Cà Mau.

3. Kết luận

Qua nghiên cứu về thực trạng phát triển năng lực điều chỉnh hành vi trong môn Đạo đức cho HS lớp 2 tại các trường tiểu học ở TP Cà Mau, tỉnh Cà Mau, có thể rút ra một số kết luận quan trọng. Trước hết, giáo dục ĐĐ đóng vai trò then chốt trong việc hình thành các giá trị và chuẩn mực hành vi đúng đắn cho HS, góp phần quan trọng vào sự phát triển toàn diện và trở thành những công dân tốt trong tương lai. Mặc dù đã có những thành tựu nhất định trong việc giảng dạy và phát triển các kỹ năng này, nghiên cứu chỉ ra rằng còn nhiều điểm cần được cải thiện. Các PP giảng dạy và nội dung chương trình hiện tại cần được điều chỉnh và nâng cao để phù hợp hơn với nhu cầu và đặc điểm của HS lớp 2. Cụ thể, cần tăng cường các hoạt động tương tác, thảo luận nhóm, đóng vai và trò chơi giáo dục để giúp HS hiểu và áp dụng các bài học đạo đức một cách hiệu quả hơn. Việc cải thiện PP và nội dung giáo dục ĐĐ là cần thiết để nâng cao hiệu quả giảng dạy, góp phần vào sự phát triển toàn diện của HS và xây dựng một cộng đồng học đường tích cực và lành mạnh.

Tài liệu tham khảo

1. Quốc Hội (2019), *Luật giáo dục 2019*, NXB ST. Hà Nội
2. Bộ Giáo dục & Đào tạo (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể*. Hà Nội